

Важливим елементом облаштування блокпоста є окопи вздовж дороги перед під'їздом до блокпоста, які дозволяють запобігти об'їзду блокпоста транспортним засобом чи швидко укритися особовому складу чи цивільним особам, яких перевіряють під час транзиту, а також мінно-вибухові загородження (чи імітація мінування) з відповідними попереджувальними табличками.

Враховуючи, що блокпости у приміській території значно звужують дорогу, для проїзду важкої військової техніки доцільно мати об'їзний шлях, але який перебуває у зоні контролю (спостереження). Бажано, щоб блокпост мав додаткову групу прикриття.

Доволі важливим є питання узгодження алгоритмів дій із підрозділами ЗСУ, які несуть службу на блокпостах одночасно з поліцейськими, порядку реагування та підпорядкованості в надзвичайних ситуаціях та у разі ускладнення оперативної обстановки, позначенні своїх і чужих цілей, налагодженні якісного зв'язку між собою та з іншими підрозділами та органами МВС тощо (схем дублювання радіосигналів, сигнальних ракет та інших умовних сигналів, мобільного зв'язку тощо).

В сучасних умовах бойових дій в Україні із застосуванням важкої та залпової артилерії, стрілецької зброї різних калібрів, із застосуванням ворогом у будь-який час доби тактики розвідувальних та диверсійних груп, БпЛА, активної роботи ворожої агентури під прикриттям, кожен поліцейський на блокпосту повинен не лише забезпечити бойову ефективність і особисту безпеку, а ще й надати домедичну допомогу постраждалому.

Важливою є організація на блокпосту місць та визначення методів евакуації поранених, їх сортування. Очевидно, що вкрай необхідними є не лише вказані вміння та навички, а ще й матеріально-технічне забезпечення швидкохідною та броньованою технікою.

Очевидно, що для виконання поставлених завдань під час організації та несення служби на блокпосту працівниками Національної поліції України в умовах загрози національній безпеці України та забезпечення національних інтересів, необхідно підвищувати їх професійний рівень, що зумовлює об'єктивну потребу в подальшому вдосконаленні вогневої, тактичної та тактичної екстреної домедичної складових під час первинної професійної підготовки, післядипломної освіти, підготовки у закладах вищої освіти системи МВС та системі службової підготовки як у повсякденній обстановці, так і в умовах кризових ситуацій (екстремальних або надзвичайних подій), психологічної готовності до подій з різним ступенем ризику тощо. Тематика несення служби на блокпостах має бути включена у відповідні програми підготовки поліцейських.

УДК 159.99+351.74

DOI: 10.31733/17-03-2023-761-763

Кирило НЕДРЯ

завідувач кафедри гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності,
кандидат історичних наук, доцент

Катерина МІТЧЕНКО

старший викладач кафедри
гуманітарних дисциплін та психології
поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**СИСТЕМА ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ:
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, який, згідно Закону, служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав та свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [2, с. 12]. Все вищезазначене, вже підіймає проблему необхідності належного забезпечення психологічним супроводом, однак не обмежуючих виключно ним. Це і так, з точки зору та досвіду автора, є очевидним, оскільки до супроводження обов'язковими елементами

загальної системи супроводу і підтримки має бути належна психологічна підготовка до початку службової, або службово-бойової, діяльності, яка має в себе включати і стресостійкість, і комунікативні навички та вміння, і елементи вмінь щодо психоаналізу, поведінкової психології, психології жертв, тощо. Але і це теж не все. Так, сама служба має в собі містити психологічну профілактику, постійне навчання необхідним психологічним знанням, супровід і можливий контроль родини, моніторинг рівню довіри з аудиторією обслуговування, і, тим паче, необхідні реабілітаційні заходи, як підчас, так і вже після завершення служби. Все це особливо актуально в умовах війни, яка не лише не нівелює попередні проблеми, а загострює їх та створює купу нових. Зважаючи на це, питання саме нормативно-правового забезпечення є першочерговим і ключовим.

Почнемо з того, що правовими підставами для забезпечення психологічного супроводження правоохоронців є передусім Конституція України, закони України, постанови Кабінету Міністрів України, а також відомчі та міжвідомчі накази та інструкції.

Загальні положення та підстави для психологічного супроводження службової діяльності зазначених категорій осіб здійснюється відповідно до Конституції України, Законів України «Про Національну поліцію», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про психіатричну допомогу», Наказу МОЗ України від 15.04.2008 № 199 «Про затвердження Порядку застосування методів психологічного і психотерапевтичного впливу», Указу Президента України від 09 грудня 2015 року № 691 «Про перелік посад, які можуть бути замінені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях», Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877, Порядком організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України 06 лютого 2019 року № 88, наказу Міністерства внутрішніх справ України від 25.12.2015 № 1631 «Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських», наказу Національної поліції України від 02.12.2016 № 1257 «Про затвердження переліку психологічних методик», Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України 17.11.2015 № 1465, доручення Національної поліції України від 06.11.2017

№ 12084/01/12-2017 «Про вдосконалення психологічного супроводження поліцейських під час проведення службових розслідувань», методичних рекомендацій Міністерства внутрішніх справ України «Про надання медико-психологічної реабілітації, психологічного супроводження та адаптації постраждалим учасникам АТО» (від 31.08.2015 № 31868/Тх), листів керівництва Національної поліції України щодо роз'яснень здійснення психологічного супроводження поліцейських.

Ну а тепер, щодо деталей. Так, варто зауважити, що Конституція не містить в собі визначення психологічного (ментального) здоров'я та особливостей його збереження, узагальнюючи його у ст. 49 до норми «кожна людина має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування» [7]. В Законі України «Про Національну поліцію» питання регулювання та забезпечення психічного здоров'я поліцейських теж не розкривається, однак окремо нормотворець орієнтує на «зобов'язання проходити щорічний медичний огляд (диспансеризацію), в тому числі психофізіологічне обстеження та тестування в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України. Також, норма проходження такого обстеження та тестування передбачена при доборі кандидатів на службу, а при заміщенні на певні посади. [2, с. 24-54]. Таким чином, норма творець фактично пішов шляхом дублювання і легітимізації вже існуючої системи, закріпленої у Порядку організації системи психологічного забезпечення правоохоронців, затвердженого наказом МВС України від 06 лютого 2019 року № 88 [11].

Вищезазначений Порядок основними завданнями та напрямками діяльності системи психологічного забезпечення визначає: психологічне вивчення (психодіагностика), психологічна підготовка, психопрофілактична робота, підтримка та оптимізація соціально-психологічного клімату в колективах; психологічне супроводження службової діяльності працівників поліції, у тому числі в ході проведення ними оперативних заходів та слідчих дій, психологічне супроводження освітнього процесу у ЗВО та установах (зкладах) Національної поліції, які здійснюють професійну підготовку поліцейських [11]. Таким чином, низка проблем, поставлених автором у вступному абзаці, фактично випадає з поля регулювання даного Порядку.

Безумовно, що певне коло проблем потрапило до поля зору фахівців опісля 2014 р., який став своєрідним вододілом для постановки даного питання у розрізі «до» та «після». Так, фактично вперше гучно, було піднято проблему психопрофілактичної роботи та реабілітації для співробітників поліції, які перебували в екстремальних ситуаціях, в тому числі ООС (АТО) [11]. Однак, дані аспекти психологічного супроводження не регламентується додатково якимись нормативно-правовими актами і лише визначені Порядком, який, як ми вже зазначали, затверджений у 2019 р. Варто ще окремо згадати про Методичні рекомендації Міністерства внутрішніх справ України «Про надання медико-психологічної реабілітації, психологічного супроводження та адаптації постраждалим учасникам АТО» (від 31.08.2015 №31868/Тх), які не мають сили прямої норми. А така категорія осіб як вимушені переселенці з числа поліцейських, нажаль випала з уваги. А зважаючи на ситуацію опісля 24 лютого 2022 р., дана проблема є над актуальною.

Заслуговує на увагу суттєва активізація роботи в цьому напрямку, при чому, починаючи з 2021 р., коли було створено відповідну міжвідомчу робочу групу, де ініціатива була проявлена саме з боку Міністерства внутрішніх справ. Однак, допоки, саме нормативних змін не відбулося. Але, заради справедливості, маємо відмітити, що на теперішній момент, склалася ситуація, де практика випереджає норму, що є реакцією на нагальні потреби, а саме робота з пораненими, полоненими, учасниками бойових дій, де чільне лідерське місце посідає і МВС у тісній співпраці з іншими державними органами і представниками Сил оборони. Проте, у якості висновків, можемо лише побажати, якомога скорішого регулювання і закріплення всіх питань і напрацювань саме в нормативно-правовому полі, що у повному обсязі дозволить виокремити саме ментальне здоров'я поліцейського у якості категорії для медико-соціальної експертизи, а отже і забезпечення відповідних гарантій, що суттєво збільшить як престиж служби, так і наблизить їх до осіб військовослужбовців.

1. Про вищу освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 26.11.2015 р. К. : Алерта, 2015. 74 с.
3. Про освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
4. Про працю: Закон України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KD0001?an=12>.
5. Про психіатричну допомогу: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>.
6. Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 17.11.2015 р. № 1465. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1445-15#Text>.
7. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text>.
8. Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських: Наказ МВС України від 25.12.2015 р. № 1631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0577-08#Text>.
9. Про затвердження Порядку застосування методів психологічного і психотерапевтичного впливу: Наказ МОЗ України від 15.04.2008 р. № 199.
10. Про затвердження переліку психологічних методик: Наказ Національної поліції України від 02.12.2016 № 1257.
11. Порядок організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України 06.02.2019 р. № 88.